

СТАН ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ

С. Войтенко, докт.. с.-г. наук

Т. Карунна, І. Желізняк, здобувачі

Полтавська державна аграрна академія

Анотація. В статті наведено стан галузі тваринництва, численність різних видів тварин у сільськогосподарських підприємствах та у населення. Показано мережу племінних господарств за породами та типами сільськогосподарських тварин і ареалом їх розведення. Висвітлені дані дають змогу ознайомитися із загальною ситуацією в галузі та передбачити розвиток тваринництва на перспективу.

Ключові слова: скотарство, свинарство, вівчарство, конярство, племінні господарства.

Порода будь-якого виду сільськогосподарських тварин на сучасному етапі розвитку суспільства безсумнівно є засобом виробництва продукції переробної, харчової, легкої промисловості і її численність залежить від продуктивності тварин та попиту населення. Приміром, останні роки в свинарстві збільшено кількість тварин імпортної селекції (дюрок, ландрас, лінії великої білої породи), що узгоджується із зміною попиту населення на свинину з невисоким вмістом жиру. Серед порід молочного та молочно-м'ясного напрямку продуктивності використовуються генотипи різного походження, що обумовлено їх продуктивністю. До таких порід потрібно віднести голштинську і її генотипи європейської та канадської селекції, а також симентальську породу вітчизняної та австрійської селекції.

Безсумнівно, кожна економічна зона утримує сільськогосподарські породи, які найбільш акліматизовані та пристосовані до відповідних умов.

За даними Мінагрополітики України, на початку 2010 року загальна численність худоби в усіх категоріях господарств становила 5120 тис. голів, що на 4,3% менше, порівняно з аналогічним періодом 2009 року. При цьому лише 32,5% тварин утримується у сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності. Серед таких виробників найбільша кількість тварин знаходиться у господарствах Полтавської (172,6 тис. гол.), Чернігівської (162,9), Черкаської (138,7) та Вінницької (114,2) областей. Незначна кількість худоби утримується у сільськогосподарських підприємствах Закарпатської, Івано-Франківської та Херсонської областей, відповідно, 5,4; 10,0; 17,6 тис. голів.

В Україні на початку 2010 року в усіх категоріях господарств, у тому числі і у населення, налічувалося 2750,5 тис. корів, що на 4,1 % нижче минулого року. Встановлена тенденція утримання більшої кількості корів у населення - 78%, порівняно із сільськогосподарськими підприємствами. За численністю корів лідерами є сільськогосподарські підприємства усіх форм

власності Полтавської (65,8 тис. голів), Чернігівської (59,2), Черкаської (45,4) та Сумської (42,1) областей за незначного поголів'я у сільськогосподарських підприємствах Закарпатської (2,3), Івано-Франківської (3,7) і Чернівецької (5,5 тис. голів) областей.

В галузі свинарства на початку 2010 року, порівняно з таким же періодом 2009 року, встановлено збільшення на 16,7% численності тварин в усіх категоріях господарств, включаючи населення. Проте як і в скотарстві, переважна більшість свиней (55,7%) утримується у населення. Серед потужних виробників свинини потрібно вказати Дніпропетровську (384,1 тис. гол.), Донецьку (373,2), Київську (333,5) та Черкаську (242,4) області, у сільськогосподарських підприємствах яких утримується найбільша кількість свиней. Не користується попитом свинарство у господарствах Закарпатської (25,6 тис. голів), Житомирської (56,6) та Миколаївської (69,9) областей.

Вівчарство та козівництво, порівняно з минулим роком, теж збільшили численність поголів'я (+3,5%). За загального поголів'я тварин цих видів у населення та сільськогосподарських підприємствах -1986,3 тис. голів, лише 371,2 тис. голів утримується у сільськогосподарських підприємствах (18,7%), а решта у населення. Найбільшим попитом тварини даних видів користуються у населення Одеської (359 тис. голів), Закарпатської (135,1) та Донецької (73,8) областей, а серед сільськогосподарських підприємств перевага за Одеською (96,6 тис. голів), Донецькою (32,4), Херсонською (26,6) і Закарпатською (22,6) областями.

Зрозуміло, що удосконалення сільськогосподарських порід тварин у населення прямо пропорційне якості племінного матеріалу у племінних господарствах України.

За результатами атестації суб'єктів племінної справи у тваринництві (спільний наказ № 858/10 Мінагрополітики України та УААН від 4.12.2009 року) в Україні статус племінних господарств по розведенню молочної і м'ясної худоби, свиней, овець і коней присвоєно 1124 суб'єктам господарювання. Наразі племінна база тваринництва представлена такою кількістю господарств (табл.1)

1. Мережа племінних господарств галузі тваринництва

Види с.-г. тварин	Кількість порід і типів	Загальна кількість племінних господарств у галузі	Кількість племінних заводів (конезаводів)
Молочне і молочно-м'ясне скотарство	18	563	219
М'ясне скотарство	13	179	72
Свинарство	12	334	98
Вівчарство	22	90	27
Конярство	13	108	24

Галузь молочного та молочно-м'ясного скотарства представлена 15 породами: айширською, англерською, бурою карпатською, голштинською, лебединською, пінцгау, симентальською, українською чорно-рябою, українською червоно-рябою, українською червоною молочною, українською білоголовою, українською бурою молочною, українською червоною степовою, червоною польською, швіцькою та генотипами імпортової селекції: голштинською європейської селекції, голштинською канадської селекції, симентальською австрійської селекції.

Аналіз мережі племінних господарств молочного та молочно-м'ясного скотарства свідчить, що переважна більшість господарств – 270 (або 48 % від загальної кількості господарств молочного скотарства) утримують українську чорно-рябу молочну породу. На другому місці за кількістю племінних стад знаходиться українська червоно-ряба молочна порода -124 господарства, а на третьому - українська червона молочна порода – 43 господарства (7,6%). Тільки по одному господарству утримують голштинську породу канадської селекції, пінцгау, українську білоголову та швіцьку породи. До лідерів щодо кількості племінних господарств по розведенню молочного та м'ясо-молочного скотарства потрібно віднести Вінницьку область – 53, Київську -52, Полтавську і Черкаську – по 35, Сумську і Хмельницьку – по 34 господарства. Незначна кількість племінних господарств зосереджена у західних областях. На один племінний завод у молочному та м'ясному скотарстві припадає 2,7 племінних репродукторів.

Галузь м'ясного скотарства представлена 12 породами і одним типом, яких розводять у 179 племінних господарствах. В Україні розводять такі породи м'ясного скотарства: абердин-ангуську, волинську м'ясну, герефордську, лімузин, п'ємонтезе, південну м'ясну, поліську м'ясну, світлу аквітанську, симентальську м'ясну, сіру українську, українську м'ясну, шароле та знам'янський тип поліської м'ясної породи. Тварини породи п'ємонтезе і герефордської утримуються тільки в одному племінному господарстві Київської області. Найбільша кількість племінних господарств - 57 (або 31,8% від загальної кількості господарств по м'ясному скотарству) утримує абердин - ангуську породу, 37 (20,7%) - волинську м'ясну і 25 (14%) господарств - симентальську м'ясну. На один племінний завод по м'ясному скотарству припадає 2,5 племінних репродукторів. Безперечна перевага за кількістю племінних господарств у галузі належить Волинській області -31 господарство, Рівненській -22 та Київській -18.

Свинарство, як найбільш численна галузь тваринництва, свій потенціал зосередила у 334 племінних господарствах, представляючи 12 порід: велику білу, велику чорну, дюрк, ландрас, миргородську, полтавську м'ясну, п'єтрен, уельс, українську м'ясну, українську степову білу, українську степову рябу і червону білопоясу. Переважна більшість племінних господарств розводять велику білу породу свиней, ландрас та українську м'ясну. Так, велику білу породу свиней утримує 220 племінних господарств (або 65,9% від загальної кількості племінних господарств у галузі свинарства), породу ландрас - 47 господарств (14,1%) і українську

м'ясну породу – 18 племінних господарств (5,4%). Породи п'єтрєн, уельс і українська степова ряба утримуються лише в одному племінному репродукторі. Найчисленніша мережа племінних господарств характерна для Дніпропетровської (26), Київської, Одеської, Полтавської, Херсонської і Черкаської (по 20 племінних господарств) областей. На один племінний завод у галузі свиначства припадає 29 племінних репродукторів.

Конярство в Україні представлено 13 породами, що зосереджені у 108 племінних господарствах. Коні належать до порід: будьонівська, вестфальська, гуцульська, новоолександрівська ваговозна, орловська рисиста, російська ваговозна, російська рисиста, торійська, трекененська, українська верхова, французький рисак, чистокровна верхова та шетлендські поні. Виробничники надають перевагу у розведенні українській верховій породі – 39 господарств (або 36,1 % від загальної кількості племінних господарств у галузі конярства), орловській та російській рисистій – по 14 (13%) господарств. Одиначні господарства утримують будьонівську, вестфальську породи, французького рисака та шетлендського поні. Шанувальники коней зосереджені в Полтавській області – 11 племінних господарств, Київській -10, Луганській -8 і Донецькій -7.

Галузь вівчарства за наявністю різних генотипів найбільш різноманітна серед інших видів сільськогосподарських тварин в Україні і налічує 22 породи та породні типи: асканійську каракульську та її буковинський тип, асканійську м'ясо-вовнову з кросбредною вовною та її типи - буковинський, дніпропетровський, одеський; асканійську тонкорунну та таврійський тип; асканійський тип чорноголових з кросбредною вовною, латвійську темноголову, олібс, північнокавказьку, полварс, прекос, романівську, сокільську, українську гірськокорпатську, українську м'ясо-вовнову харківський тип, цигайську та її типи – кримський, приазовський і приазовський м'ясо-вовновий. Найбільше господарств розводять українську гірськокорпатську породу овець – 14 (або 15,6 % від загальної кількості племінних господарств в галузі вівчарства) і прекос -13 (14,5 %), а по одному господарству утримують породи олібс, північнокавказьку, полварс, харківський тип української м'ясо-вовнової породи та цигайську. Лідерами серед областей за кількістю племінних господарств по розведенню овець є Закарпатська і Чернівецька – по 13 господарств у кожній, Одеська -9 і Херсонська -8.

Крім вищевказаних видів галузь тваринництва в Україні представлена племінними ресурсами птахівництва, звідництва і кролівництва, рибиництва та бджільництва.

Таким чином, племінне тваринництво України представлено значною кількістю видів і порід різного напрямку продуктивності, що повинні забезпечити попит виробників у високоякісному племінному матеріалі.